

Voortgangsbericht Rli

December 2024

Het voortgangsbericht informeert maandelijks raad, stafbureau en externe betrokkenen over de voortgang van lopende/afgeronde adviestrajecten van de Rli.

A. Voortgang lopende adviestrajecten

Duurzaam bouwen

Verwacht: maart 2025

Commissievoorzitter: Karin Sluis

Contactpersoon: Bas Waterhout bas.waterhout@rli.nl

Hoe kan de overheid de juiste voorwaarden creëren voor een omslag naar het gebruik van duurzame materialen voor de bouw van nieuwe woningen, en dit hand in hand laten gaan met de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van die woningen?

Met het advies 'Duurzaam bouwen' gaat de raad na onder welke (beleids)voorwaarden de omslag in de bouwketen naar het gebruik van duurzame materialen in de woningbouw gestalte kan krijgen.

De commissie is bezig met het finetunen van de verhaallijn. De omslag naar duurzaam materiaalgebruik gaat niet vanzelf en brengt transitiekosten mee. Deze kosten zijn niet hoog, maar moeten wel ergens vandaan komen. Daarnaast vraagt een omslag om aanpassingen in het huidige systeem. De commissie is bezig met het uitwerken van de verhaallijn waarin deze elementen worden meegenomen.

Lees meer over het advies duurzaam bouwen op [Duurzaam Bouwen \(rli.nl\)](#)

Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid

Verwacht: begin 2025

Commissievoorzitter: Jantine Kriens

Contactpersoon: Bart Swanenvleugel bart.swanenvleugel@rli.nl

Waardoor worden de grote problemen in de leefomgeving onvoldoende effectief opgelost? Welke fundamentele keuzes zijn nodig om dat wel te doen? Welke consequenties hebben die keuzes? Om welke vormen van organiseren en sturen vraagt dit en wat zijn daarbij de rollen van overheid, markt en samenleving?

De problemen op het gebied van de klimaat-, biodiversiteits- en grondstoffentransities en andere dossiers in de leefomgeving zijn al lange tijd bekend. Op tal van terreinen worden ook vorderingen gemaakt bij het oplossen daarvan, maar toch is het in veel belangrijke leefomgevingsdossiers tot op heden niet gelukt om de beoogde resultaten te halen of binnen bereik te brengen. Het is onzeker of alle ambities van het leefomgevingsbeleid daadwerkelijk waargemaakt worden. In het adviestraject 'Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid' gaat de raad in op wat ervoor nodig is in het samenspel tussen overheid, markt en samenleving om doeltreffende oplossingen te vinden voor de grote leefomgevingsproblemen waarvoor ons land zich gesteld ziet.

Op 14 november jl. is het conceptadvies in de plenaire raad besproken. In januari vindt bespreking plaats met een ambtelijke contactgroep. Bovendien wordt een gesprekstafel gehouden met diverse externe deskundigen voor kritische reflectie op het conceptadvies en spreken wij met andere adviesraden die met vergelijkbare vraagstukken te maken hebben. Ook wordt een DG-gesprek

gepland om het conceptadvies te bespreken. Met de opbrengsten van de bespreking in de raad en de andere bijeenkomsten werkt de commissie het concept uit tot een definitief advies. Dit zal in de februarivergadering ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

De commissieleden zijn: Jantine Kriens (commissievoorzitter), Bernard ter Haar, James Kennedy, Yourai Mol, Krijn Poppe en Nanke Verloo. Eind 2023 publiceerde de raad een probleemverkenning, vooruitlopend op het advies. In mei gaf de commissievoorzitter, Jantine Kriens, een presentatie van deze verkenning. Deze is integraal te bekijken via de [Rli-website](#).

Lees meer op [Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid \(rli.nl\)](#)

Inclusieve Verduurzaming

Verwacht: tweede helft 2025

Commissievoorzitter: André van der Zande

Contactpersoon: Evert Nieuwenhuis: evert.nieuwenhuis@rli.nl

Hoe kan effectief duurzaamheidsbeleid zo worden ontwikkeld dat de samenleving in den brede daarin wordt betrokken en doelen en instrumenten zowel verbeterd als breed gedragen worden? Welke eisen stelt dat aan de verdeling van de lusten en de lasten van verduurzaming, de manier waarop afwegingen daarover worden gemaakt en hoe beleid wordt vormgegeven en uitgevoerd?

In de vastgestelde startnotitie wordt geconstateerd dat het nodige is gezegd en geschreven over inclusieve verduurzaming, klimaatrechtvaardigheid (WRR, 2023) en het belang van betrokkenheid van burgers (PBL, 2023). Dit advies wil daarop voortbouwen en zich vooral richten op het *hoe*: welke beleidsinstrumenten leiden tot inclusievere verduurzaming? Het richt zich daarbij op de volgende aspecten van verduurzaming: klimaat & energie, natuur & landbouw en gezonde leefomgeving & milieuvervuiling.

De commissie werkt momenteel aan de redeneerlijn en het conceptadvies, waarbij de contouren van aanbevelingen vorm beginnen te krijgen.

In januari zal er een gesprek plaatsvinden met DG Sociale Zekerheid en Integratie van SZW. Het Rli-advies zal veel raakvlakken hebben met het beleid waar de DG mee bezig is, daarom wil de commissie dit graag bij haar onder de aandacht brengen.

In het nieuwe jaar zal er ook nog een expertmeeting worden gepland waarin de redeneerlijn/conceptadvies getoetst wordt door een aantal experts.

De commissieleden namens de Rli zijn André van der Zande (voorzitter) en Erik Verhoef. Externe commissieleden zijn Margreet van Gastel (voormalig gemeenteraads- en statenlid, voormalig wethouder en programmamanager energie voor bedrijven bij het ministerie van EZK), Reint Jan Renes (lector Psychologie voor een Duurzame Stad, Hogeschool van Amsterdam) en Katrien Termeer (hoogleraar bestuurskunde aan Wageningen University & Research).

Lees meer op [Inclusieve verduurzaming \(rli.nl\)](#)

Overheid als aandeelhouder

Verwacht: zomer 2025

Commissievoorzitter: Jeanet van Antwerpen

Contactpersoon: Joris Stok joris.stok@rli.nl

Hoe kan - en in hoeverre moet - de overheid sturen op bestaande en mogelijke nieuwe overheidsdeelnemingen in het licht van de grote opgaven in het domein van de fysieke leefomgeving en infrastructuur?

De adviescommissie bestaat uit Jeanet van Antwerpen (raadslid en commissievoorzitter), Renée Bergkamp (raadslid en lid van de commissie), Marnix Kluiters (junior raadslid en lid van de commissie) en Marike van Lier Lels (Lid RvC Post NL en voormalig non-executive board member van verschillende bedrijven en organisaties en extern lid van de commissie).

Naast de commissie worden twee externe adviseurs betrokken bij het adviestraject. Zij zijn onafhankelijk van de commissie en reflecteren op enkele momenten op het conceptadvies.

Het gaat om:

- de heer Jan Peter Balkenende; (onder ander voormalig minister-president, emeritushoogleraar bij de EUR en thans senior advisor bij EY en associate partner bij Hague Corporate Affairs);
- de heer Hans Smits (onder andere voormalig president-directeur bij Schiphol Groep en Havenbedrijf Rotterdam en voormalig voorzitter RvC bij KLM, thans promovendus aan de UU en de EUR en voorzitter RvC bij JAJO).

Om meer gevoel te krijgen bij de dynamiek tussen stakeholders, deelneming (RvB en RvC) en de overheid (als aandeelhouder en beleidsverantwoordelijke) kijkt de commissie naar zes casussen. Het gaat om de bedrijven Enexis NV, Havenbedrijf Rotterdam NV, HVC NV, Invest-NL NV, KLM NV en ProRail BV. De analyse van de casussen heeft niet tot doel om uitspraken te doen over de individuele deelneming, maar om gevoel te krijgen bij de sturingsmogelijkheden en achterliggende overwegingen bij de inzet daarvan.

Lees meer op: [Overheid als aandeelhouder \(rli.nl\)](#)

Drinkwatervoorziening

Verwacht: zomer 2025

Commissievoorzitter: Erik Verhoef

Contactpersoon: Folmer de Haan f.w.dehaan@rli.nl

Welke potentiële knelpunten bedreigen de toekomstbestendigheid van het Nederlandse drinkwatersysteem? Welke ecologische, economische, culturele, institutionele, sociale en technische factoren liggen hieraan ten grondslag? Wat is er nodig om het systeem rondom de drinkwatervoorziening toekomstbestendig te maken?

Drinkwaterbereiding is afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende zoet oppervlakte- en grondwater van goede kwaliteit. Op dit moment zijn er in een aantal provincies onvoldoende reserves om aan een onverwacht grotere vraag naar drinkwater te voldoen. Dit wordt tot nu toe door drinkwaterbedrijven onderling opgevangen. De beschikbaarheid van voldoende drinkwaterbronnen met een goede kwaliteit neemt af. Klimaatverandering en verslechtering van de waterkwaliteit zijn hier debet aan. De concurrentie om zoetwater wordt groter. Dit alles zorgt dat de stabiele en veilige levering van kwalitatief goed drinkwater in de toekomst niet meer vanzelfsprekend is. De drinkwatervoorziening lijkt tegen grenzen aan te lopen.

De raad heeft eind augustus besloten om dit advies op te nemen in het werkprogramma 2024-2025. De eerste commissievergadering was op 24 oktober. De commissieleden zijn Erik Verhoef (voorzitter), Leentje Volker en Eva van Genuchten. Mogelijk wordt de commissie nog uitgebreid met een extern commissielid.

Op 14 november is de startnotitie in de raadsvergadering besproken. Voor het eind van het jaar wordt dit document ook bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat besproken met de Directeur Generaal om de meerwaarde van het advies zo groot mogelijk te maken.

Het projectteam voert op dit moment verkennende gesprekken met betrokken partijen, stelt interne notities op over de werking van het watersysteem en de drinkwatervoorziening en bezoekt kennisdagen, congressen en overige bijeenkomsten die relevant zijn voor het drinkwateradvies.

Lees meer op: [Drinkwatervoorziening](#)

Advies Caribisch Nederland

Verwacht: voorjaar 2025

Contactpersoon raad: Jantine Kriens

Contactpersoon: Joris Stok joris.stok@rli.nl

In ons werkprogramma 2024-2025 signaleren wij dat bij meerdere adviezen van de raad de vraag aan de orde is gekomen of Caribisch Nederland ook moet worden meegenomen in de scope van het advies. De conclusie is telkens dat het niet passend is om de drie openbare lichamen in de reguliere adviestrajecten te betrekken, vanwege de zeer eigen leefomgevingsproblematiek die sterk afwijkt van het Nederlandse vasteland. Om die reden hebben wij, mede op verzoek van de toenmalige staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering, besloten om nader te kijken naar de manier waarop Caribisch Nederland wordt meegenomen in het leefomgevingsbeleid van de Rijksoverheid. De focus ligt daarbij op de wijze waarop het 'comply or explain-principe' wordt toegepast. Het belangrijkste uitgangspunt van 'comply or explain' is dat alle Europees-Nederlandse beleidsintensiveringen en de daaruit voortvloeiende wetgeving en financiële gevolgen van toepassing zijn voor Caribisch Nederland, tenzij er redenen zijn om dat niet te doen.

In onze aanpak bouwen we voort op recent verschenen rapportages zoals het Eindrapport onderzoek eilandelijke taken en middelen Caribisch Nederland van IdeeVersa, het Briefadvies Onderzoek eilandelijke taken en middelen Caribisch Nederland van de Raad voor het Openbaar Bestuur en het eindrapport Gerichte groei van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050. Ook hebben we het bureau Witteveen+Bos een beknopte inventarisatie (voorstudie) laten maken van de beleidsinzet van het Rijk voor Caribisch Nederland.

Op dit moment voeren wij gesprekken met de ambtelijk verantwoordelijken voor het fysieke domein van de openbare lichamen waarna we begin 2025 een advies verwachten uit te brengen.

Vanuit de raad wordt het adviestraject begeleid door Jantine Kriens (vicevoorzitter van de raad).

B. Informatie over uitgebrachte adviezen

Goed gefundeerd: advies om te komen tot een nationale aanpak van de funderingsproblematiek

Publicatiedatum: 29 februari 2024

Commissievoorzitter: Jantine Kriens

Contactpersoon: Joris Stok joris.stok@rli.nl

Op verzoek van het vorige kabinet heeft de raad op 29 februari advies uitgebracht om te komen tot een nationale aanpak van de funderingsproblematiek. Na een eerste appreciatie bij het advies van het vorige kabinet was het aan het nieuwe kabinet om politieke keuzes te maken.

In het regeerprogramma schrijft het nieuwe kabinet: "*We werken aan een samenhangende aanpak van funderingsschade op nationaal niveau, waarbij alle partijen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bijdragen. Hierbij starten we met het oprichten van een landelijk informatiepunt funderingsproblematiek voor vier jaar en onderzoeken we uit hoe mensen met funderingsproblemen op lokaal niveau geholpen kunnen worden met funderingsonderzoek en advies*"

Op 21 november 2024 werd tijdens het **Nationaal Congres Bodemdaling** in Zwolle stilgestaan bij de voortgang op het funderingsdossier. Hiertoe ging Jantine Kriens (commissievoorzitter en raadslid Rli) in gesprek met Sandra Kessels (Ministerie VRO) en René Vrugt (ministerie van IenW). Bij de start van het gesprek benadrukte Jantine Kriens de kernboodschap van het advies om. 1. te komen tot radicale transparantie door middel van een informatieplicht waardoor het risico op funderingsschade wordt ingeprijsd op de vastgoedmarkt; en 2. dit te combineren met tijdelijke ondersteuning – financieel en organisatorisch – van eigenaren totdat het risico op funderingsschade is ingeprijsd.

Op 4 december 2024 heeft de minister van VRO de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over de Voortgang Nationale aanpak funderingsproblematiek. Het kabinet beschrijft daarin een gefaseerde aanpak omdat, gelet op de beschikbare financiële middelen en beschikbare capaciteit in de sector, niet alles tegelijk kan. Tevens geeft het kabinet aan dat ze de door de Rli bepleitte individuele ondersteuning niet doelmatig acht. Daardoor heeft ze twee alternatieven laten ontwikkelen: een inkomensafhankelijke subsidie (2,4 mld) en een subsidie voor een specifieke groep met een extreem hoog leenbedrag ten opzichte van het inkomen of de waarde van de woning (0,5 mld). Medio 2025 zal het kabinet komen met een volgende update rond het funderingsdossier waarin ook gekeken wordt naar de (on)mogelijkheden van individuele ondersteuning.

Waardevol regeren: sturen op brede welvaart

Publicatiedatum: 9 juli 2024

Commissievoorzitter: Pallas Agterberg

Contactpersoon: Douwe Wielenga douwe.wielenga@rli.nl

Op dinsdag 9 juli heeft de raad zijn advies 'Waardevol regeren: sturen op brede welvaart' uitgebracht. Het advies is schriftelijk aangeboden aan de ministers van Klimaat en Groene Groei, Financiën en Economische Zaken. De kern van het advies luidt samengevat:

Welvaart bestaat uit meer dan het materiële welzijn van burgers. Het gaat ook om factoren als gezondheid, veiligheid, de kwaliteit van de woon- en leefomgeving of de kwaliteit van het onderwijs. In het advies constateert de raad dat verschillende factoren die brede welvaart bepalen (zoals de natuur en het oplopende woningtekort) er niet goed voor staan. Op dit moment is er in het beleid van de overheid te weinig systematische aandacht voor al deze factoren. Bovendien gaat onvoldoende aandacht uit naar de verdeling van brede welvaart tussen groepen burgers, tussen huidige en toekomstige generaties en tussen het eigen land en andere landen. Door anders te werk te gaan, kan de politiek beter onderbouwde afwegingen maken. Dat maakt besluiten beter. Om te sturen op brede welvaart moet de overheid volgens de raad:

- 1) meer en betere informatie vergaren om de gevolgen van verschillende mogelijke beleidsmaatregelen en investeringen beter in kaart te brengen. Zo krijgen politici en bestuurders dilemma's scherper in beeld;
- 2) beleidskeuzes baseren op deze informatie, zodat alle factoren van brede welvaart systematisch bij de afwegingen worden betrokken. Omdat niet iedereen hetzelfde wensbeeld van brede welvaart heeft, blijven de uiteindelijke beleidskeuzes door waarden gedreven en dus politiek;
- 3) in de rijksbegroting de consequenties van keuzes zichtbaar maken. Dat is een fundamentele verandering, omdat dan op meer dan alleen geld wordt gestuurd;
- 4) op regionaal niveau betere afspraken maken tussen rijk, provincies, gemeenten en waterschappen zodat ook regionaal beter op brede welvaart wordt gestuurd.

Na de aandacht in de pers direct na het verschijnen in juli (net na de start van het zomerreces) zijn er diverse verzoeken ontvangen van verschillende organisaties om een toelichting te geven op het advies. In de periode september, oktober en begin november vonden er presentaties plaats voor bestuurders, volksvertegenwoordigers en medewerkers van provincies, regio's en gemeenten plaats en voor medewerkers van IenW.

Op 14 november was er een **technische briefing voor de Tweede Kamer**, waaraan leden van PVV, PvdA-Groen Links, NSC en D66 deelnamen. Na een toelichting door Rli-voorzitter Jan Jacob van Dijk en commissievoorzitter Erik Verhoef, waren er diverse vragen. Aan de orde kwamen o.a. vragen hoe je brede welvaart op een goede manier kunt toepassen, hoe om te gaan met verschillende soorten harde en zachte indicatoren en of de Kamercommissie van EZ en KGG het debat meer zou moeten voeren op basis van brede welvaart denken. In de beantwoording benadrukte de Rli dat brede welvaart is bedoeld om het debat beter te maken en het parlement kan helpen om zijn werk beter te doen – ook als het gaat om discussies over bezuinigingen. De Kamerleden gaven aan geleerd te hebben van de bijeenkomst en nuttige toepassingen in hun parlementaire werk te zien. Jan Jacob van Dijk besloot met de opmerking dat brede welvaart aan Kamerleden als het ware het beeldscherm van 'de VAR' levert, maar dat het parlement 'de VAR' is. Voor de hele technische briefing: <https://lnkd.in/eqHNYVJp>

Op 26 november organiseerde de Rli een **publieksbijeenkomst** in Den Haag. Op de [eventpagina](#) is het programma met de verschillende sprekers te vinden en staan foto's en een korte aftermovie met enkele sprekers. Dit wordt ook via social media verspreid.

Op 28 november hield commissielid Jeroen Niemans een presentatie voor de **Gelderland-academie** (wethouders en ondernemers) en op 29 november verzorgde projectleider Douwe Wielenga twee drukbezochte workshops op het najaarscongres De rekenkamer van de toekomst van de **Vereniging voor rekenkamers**.

In het eerste kwartaal van 2025 staan er nog enkele presentaties en workshops gepland voor zowel Rijksoverheid als een gemeente, waarover meer in een volgend voortgangsbericht.

Lees meer op [Waardevol regeren Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](#). De Engelse vertaling van het advies, [Meaningful government](#) is eind november op onze website gepubliceerd.
